

คอลัมน์ "จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง"

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันศุกร์ที่ 10 พฤศจิกายน 2538

โลกของ - ization (1)

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์

เมื่อต้นเดือนกันยายน 2538 สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จัดการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง "Post Modernism: ความหวังใหม่ในสังคมศาสตร์?" ซึ่งมีการนำเสนอและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างน่าสนใจยิ่ง การอภิปรายรายการหนึ่ง ผู้จัดตั้งชื่อว่า "Meritization and Demeritization of Post Modernism" ซึ่งผมไม่แน่ใจว่า ตัวผมจะเข้าใจความหมายของภาษาอังกฤษดังกล่าวนี้ได้ถูกต้อง แต่อย่างน้อยที่สุดก็สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาแนวความคิดและกระบวนทัศน์ในการวิเคราะห์ในโลกตะวันตกได้รุดหน้าเกินกว่าที่ภาษาไทยจะรองรับได้ ผู้จัดการสัมมนาดังกล่าวจึงต้องตั้งชื่อรายการเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งอาจเป็นเพราะมีอาจสรรหาภาษาไทยมาใช้ได้นั่นเอง

ผมได้ทดลองเปิดพจนานุกรมภาษาอังกฤษฉบับมาตรฐานดังเช่น *Oxford English Dictionary* ก็ค้นไม่พบคำว่า Meritization และ Demeritization ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการสร้างศัพท์ในวงวิชาการรุดหน้าเกินกว่าที่พจนานุกรมจะบรรจุคำได้ทัน

ผมมีความรู้สึกโดยส่วนตัว ชนิดไม่มีประจักษ์พยานข้อเท็จจริงยืนยันว่า ในรอบทศวรรษที่ผ่านมา มีศัพท์ภาษาอังกฤษที่ลงท้ายด้วย -ization ผุดขึ้นเป็นจำนวนมาก ยิ่งในช่วง 5 ปีสุดท้ายนี้ด้วยแล้ว ผู้คนในวงวิชาการนิยมสร้างคำด้วยการเติม -ization เป็นจำนวนมากอย่างยิ่ง

ผมเพิ่งสนใจคำที่ลงท้ายด้วย -ization เมื่อไม่นานมานี้เอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการใช้คำว่า Globalization อย่างแพร่หลาย ผมเริ่มสังเกตพบว่า หนังสือวิชาการที่ผมอ่านแต่ละเล่ม เกือบจะไม่มีหน้าใดเลยที่ไม่มีคำที่ลงท้ายด้วย -ization บางทีแล้วอาจจะเป็นเพราะว่าผมมีสัญชาตญาณพิเศษสำหรับ -ization ก็ได้ หนทางที่จะหลีกเลี่ยงนี้ -ization ก็แต่โดยหันไปอ่านกวีนิพนธ์ เรื่องสั้น นวนิยาย หรือบทละคร ซึ่งมีโอกาสที่จะไม่พบ -ization ค่อนข้างมาก แม้แต่การอ่านหนังสือพิมพ์และนิตยสาร ก็ยังมีอาจหลีกเลี่ยงนี้ -ization ไปได้ เพียงแต่ความถี่ไม่มากเท่าการอ่านหนังสือในสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์เท่านั้น

คำที่ลงท้ายด้วย -ization มิได้เพิ่งก่อให้เกิดในยุคสังคมสารสนเทศ (Information Society) แม้ผมจะมีความเชื่อส่วนตัวว่า คลื่นลูกที่สาม (The Third Wave) มีส่วนทำให้คำที่

ลงท้ายด้วย -ization ขยายตัว แต่คำประเภทนี้บางคำมีมาก่อนคลื่นลูกที่หนึ่งด้วยซ้ำไป ผมนึกถึงคำพื้ๆ ดังเช่น Organization ซึ่งถือกำเนิดในปลายยุคกลางของภาษาอังกฤษ (Late Middle English, ค.ศ. 1350-1469) คำที่เกี่ยวกับพิธีกรรมในศาสนาคริสต์ดังเช่น Baptization ก็ถือกำเนิดในช่วงเวลาเดียวกัน ในขณะที่ Francization เป็นคำในคริสต์ศตวรรษที่ 17 Christianization ถือกำเนิดในคริสต์ศตวรรษที่ 18 Europeanization เป็นคำในคริสต์ศตวรรษที่ 19 และ Computerization ในคริสต์ศตวรรษที่ 20

ในฐานะนักวิชาการผู้มีหน้าที่เสนออรรถาธิบายเกี่ยวกับปัญหา ปรัชญาการณ และพฤติกรรมในสังคม ผมมีหน้าที่หยิบยกประเด็นปัญหาเพื่อให้สังคมขบคิด Problematization จึงเป็นขั้นตอนสำคัญของความก้าวหน้าทางวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาวิชาการเพื่อรับใช้การแก้ปัญหาสังคม Conceptualization เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่า Problematization บางครั้ง Conceptualization ต้องมาก่อน Problematization เสียอีก อย่างไรก็ตาม หากปราศจาก Conceptualization เสียแล้ว Hypothesization และ Theorization ย่อมมิอาจเกิดขึ้นได้ ในวงวิชาการเศรษฐศาสตร์ นักเศรษฐศาสตร์กระแสหลักมักจะกล่าวถึง Optimization, Maximization และ Minimization โจทย์ที่นักเศรษฐศาสตร์กระแสหลักพยายามหาคำตอบก็คือ ทำอย่างไรสังคมจึงอยู่ในภาวะ Pareto Optimality ทำอย่างไรหน่วยผลิตจึงจะมี Profit Maximization และทำอย่างไรจึงจะเกิด Cost Minimization

ในฐานะนักศึกษาระดับประวัติศาสตร์ ผมศึกษาการก่อเกิดของสังคมมนุษย์ ติดตามศึกษาการเปลี่ยนแปลงของ Civilization มองเห็นการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยน Civilization ระหว่างเผ่าพันธุ์และระหว่างภูมิภาค ศึกษากระบวนการ Westernization ซึ่งผู้คนจำนวนไม่น้อยตีตราว่าเป็น Modernization ในขณะที่สังคมในโลกที่สามต้องเผชิญกับกระแส Westernization สังคมตะวันตกไม่เคยต้องเผชิญกับกระแส Easternization ที่รุนแรงโดยที่ในอนาคต อาจต้องเผชิญกับกระแสเช่นนี้

ในฐานะนักศึกษาระดับประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ ผมได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงพลังการผลิตและความสัมพันธ์การผลิตในประเทศต่างๆ Commercialization เปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ควบคู่กับกระบวนการ Commoditization และ Monetization สังคมเศรษฐกิจ มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิต จากสังคมเกษตรไปสู่สังคมอุตสาหกรรมและสังคมบริการ โดยที่ Industrialization ยังไม่ปรากฏในประเทศโลกที่สี่อีกหลายต่อหลายประเทศ ภายหลังจากการล่มสลายของอาณาจักรโซเวียตและการพังทลายของกำแพงเบอร์ลินนับแต่ปี 2532 เป็นต้นมา ระบบเศรษฐกิจสังคมนิยมปรับตัวเข้าหาระบบเศรษฐกิจทุนนิยม Marketization เกิดขึ้นควบคู่กับ Privatization

เพื่อนอาจารย์ในสาขาสังคมนิยมวิทยาและมนุษยวิทยามักจะกล่าวถึง Socialization ผมกำลังเป็นกังวลกับความขัดแย้งระหว่างศาสนา Christianization มีมาแต่ยุคสมัยของพระเยซูเจ้า ณ บัดนี้ชาวอินเดียบางคนเรียกเรื่องให้มีกระบวนการ Hinduization of India ในขณะที่มุสลิมบางหมู่เหล่าต้องการเห็น Re-Islamization of the Middle East นอกเหนือไปจากเรื่องศาสนา การครอบงำทางวัฒนธรรม ทั้งด้านภาษา แฟชั่นการแต่งกาย ดนตรี แบบแผนการบริโภค และวิถีการดำรงชีวิต รวมตลอดจนกระบวนการทัศน์ทางความคิด กำลังขยายตัวอย่างรวดเร็ว แต่ Europeanization ไม่รุนแรงเท่า Americanization ซึ่งกระแสที่โดดเด่นยิ่งกระแสหนึ่งก็คือ McDonaldization

ในฐานะนักศึกษากองเมืองการปกครอง ผมเห็นการก่อเกิดของรัฐประชาชาติ ซึ่งยังผลให้เกิด Bureaucratization ในการบริหารการปกครอง แม้ในขั้นแรกจะเกิด Centralization แต่ไม่ช้าระบบราชการก็อยู่ภายใต้ความกดดันที่จะรองรับสังคมการเมืองได้ ในที่สุด Decentralization ก็เข้ามาแทนที่ ในสังคมที่ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมือง Politicization เป็นปรากฏการณ์ปกติ ในสังคมหลายต่อหลายประเทศ ความต้องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผลักดันให้เกิด Democratization ในทำนองเดียวกัน ความต้องการเอกราชในอาณานิคมจำนวนมากผลักดันให้เกิด Decolonization แทนที่ Colonization

เทคโนโลยีในสังคมโลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความก้าวหน้าของ Microelectronics ไม่เพียงแต่ก่อให้เกิด Computerization เท่านั้น หากยังก่อให้เกิด Robotization อีกด้วย ความก้าวหน้าของวัสดุศาสตร์ก่อให้เกิด Dematerialization of Production ก่อนหน้านี้เมื่อมนุษย์ประสบความสำเร็จในการประดิษฐ์เครื่องยนต์มาใช้งาน โลกก็ก้าวสู่ยุค Motorization ในปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศช่วยเร่งความเร็วของ Globalization ในขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิด Internationalization ในด้านต่างๆไม่ว่าจะเป็นด้านการเงิน กีฬา และรายการโทรทัศน์

ผมทดลองนำคำที่ลงท้ายด้วย -ization มาเรียงและผูกเป็นเรื่องให้อ่าน คำเหล่านี้บางคำปรากฏในพจนานุกรมมาตรฐาน ดังเช่น *Oxford English Dictionary* แต่บางคำหาไม่ คำที่ประดิษฐ์ขึ้นในวงวิชาการต่างๆมักจะปรากฏในพจนานุกรมเฉพาะสาขาวิชาก่อนที่จะปรากฏในพจนานุกรมทั่วไป เส้นทางเดินจากวงวิชาการไปสู่พจนานุกรมเฉพาะสาขาวิชาและพจนานุกรมทั่วไปในท้ายที่สุดนั้นกินเวลา คำที่เอ่ยถึงข้างต้นนี้บางคำยังไม่ปรากฏในพจนานุกรมใด อาทิเช่น Easternization, Commoditization, Marketization, McDonaldization เป็นต้น แต่คำที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่เหล่านี้เชื่อว่าสามารถเดินเข้าสู่พจนานุกรมได้ทุกคำก็หาไม่ บางคำตกหล่นระหว่างทาง เนื่องจากไม่ติดตลาด ไม่ว่าจะเป็ตลาดนักวิชาการหรือตลาดชาวบ้าน

การประดิษฐ์คำขึ้นใหม่ด้วยการเติม -ization นั้น บางครั้งเป็นไปอย่างปราศจากความพิถีพิถันใดๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นความนิยมในการสร้างคำชนิดนี้ ลองดูตัวอย่างคำว่า People-ization ซึ่งมีผู้ใช้ในนิตยสาร *The World and I* (December 1992) บทความเรื่อง "The People-ization of the Newsweeklies" ต้องการสื่อสารว่า นิตยสารรายสัปดาห์ ดังเช่น *Newsweek*, *Time* และ *U.S. News and World Report* กำลังอยู่ในกระบวนการปรับเปลี่ยนให้เป็นนิตยสาร 'ชาวบ้าน' หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ปรับไปสนองตลาดระดับล่าง ด้วยการ 'แต้มีสี' และ 'ใส่ไข่' ชาวที่รายงาน

คำที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่นั้น บางคำก็เดาความหมายได้ไม่ยาก ดังเช่นคำว่า Easternization ซึ่งผมพบครั้งแรกในหนังสือที่ Kwang-Luo Hwang เป็นบรรณาธิการชื่อ *Easternization : Socio - Cultural Impact on Productivity* (Tokyo : Asian Productivity Organization, 1995) แต่บางคำจะเข้าใจความหมายได้ ก็ต่อเมื่อมีความรู้เฉพาะสาขาวิชาในวงการแพทย์ มีคำว่า Sterilization ในวงวิชาการเศรษฐศาสตร์ก็มีคำว่า Sterilization เช่นเดียวกัน เมื่อผมต้องเขียนตำราเมื่อสิบปีที่แล้ว ผมจนปัญญาที่จะแปลเป็นภาษาไทย เลยเขียนแบบตรงตรงว่า 'การทำหมันนโยบายการเงิน' และ 'การทำหมัน นโยบายการคลัง' ซึ่งสร้างความครึ้นเครงแก่เพื่อนร่วมสำนักเป็นอันมาก เพราะชวนให้เข้าใจว่า นโยบายการเงินและนโยบายการคลังนั้นมีอวัยวะเพศ ซึ่งจนบัดนี้ผมยังไม่ทราบว่าเป็นเพศใด

ผมเขียนอย่างยืดยาวมาทั้งหมดนี้ เพียงเพื่อแสดงให้เห็นว่า คำที่ลงท้ายด้วย -ization นั้น มีมากมายเพียงใด จนโลกทุกวันนี้กลายเป็นโลกของ -ization

หมายเหตุ บทความเรื่อง "โลกของ -ization" ตอนต่อไปจะนำเสนอใน *ผู้จัดการรายวัน* ในเวลาอันสมควร